

DRAMA

SLOVENSKEGA
NARODNEGA GLEDALIŠČA

2

GLEDALIŠKI LIST

Gledališki list Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani.
— Lastnik in izdajatelj Slovensko narodno gledališče Ljubljana. —
Urednik J a n e z N e g r o. — Osnutek za naslovno stran: ing. arch. Uroš
Vagaja. — Izhaja za vsako premiero. — Naslov uredništva: Ljubljana,
Drama SNG, poštni predal 27. — Naslov uprave: Ljubljana, Cankarjeva
cesta 11. — Tiska tiskarna Časopisnega podjetja »Delo«, Ljubljana. —
Številka 2., letnik XLV., sezona 1965—66

IZ VSEBINE:

Mira Mihelič: Nekaj besed o »Uri«, str. 36 — Dušan Moravec: Presetnikova leta v MGL, str. 42 — Pogovor z jubilentom (Mirko Mahnič), str. 46 — Dušan Mevlja: Iz galerije igralskih obrazov F. Presetnika, str. 57 — France Presetnik: Slovo od Jožeta Tirana, str. 60

MIRA MIHELIC —
URA NAŠIH DNI

ODER KOMEDIJA

MIRA MIHELIC

URA NAŠIH DNI

Komedija

Režiser: MILE KORUN

Scenograf: ing. arh. UROŠ VAGAJA

Lektor: MAJDA KRIŽAJEVA

Kostumograf: ANJA DOLENČEVA

Zvočna oprema: DARIJAN BOZIC

O s e b e :

(po vrstnem redu nastopov — premierska zasedba)

Gašper, cestar	JANEZ ROHACEK
Vilma, Nepomukova hči	MARIJA BENKOVA
Alojzij Nepomuk, mežnar pri Antonu nekoč svetem	ALEKSANDER VALIČ
Tilda, Boltežarjeva žena	MILA KAČICEVA
Jaka Boltežar, direktor Odmeta	FRANCE PRESETNIK
Jurij, občinski tajnik	DANILO BENEDIČIČ
Svetel, star kmet	BRANKO MIKLAVC
Delavka s cizo	METKA LESKOVŠKOVA
Maroltovka, bivša posestnica	HELENA ERJAVČEVA
Neznani vojak	DANILO BENEDIČIČ
Nezakonska mati	MARIJA BENKOVA
Prvi mrlič	DUŠAN SKEDL
Drugi mrlič	MARJAN HLASTEC

Čas: некоč po osvoboditvi

Kraj: Anton, некоč sveti, na Gori

Vodja predstave: MARJAN BENEDIČIČ

Masker in lasuljar: ANTE CECIČ

Šepetalka: HILDA BENEDIČIČEVA

Frizerka: ANDREJA KAMBICEVA

Odrski mojster: ANTON AHACIČ

Razsvetljava: LOJZE VENE,
LADO HUDNIK

Sceno izdelale gledališke delavnice SNG
pod vodstvom ing. arch. ERNESTA FRANZA

Kostume izdelale gledališke krojačnice SNG pod vodstvom
STANETA TANCKA in ELI RISTICJEVE

Vodja mizarских del: VIKTOR LOGAR

Vodja slikarskih del: LADO SKRUSNY

NEKAJ BESED O „URI“ ALI KAKO JE NASTALA KOMEDIJA

Dalj ko se ukvarjam s pisanjem, bolj se mi zdi nesmiselno, da naj bi pisatelj govoril o sebi ali o svojem delu: če ga zna pojasniti bolje, kakor ga je znal napisati, potem je bilo odveč, da ga je napisal, če ga je napisal bolje, kakor ga je znal pojasniti — čemu pojasnjevanje? Napisala sem komedijo, kakršnakoli je že, tukaj jo imate. Marsikdo bo našel v nji nekaj drugega, kakor sem hotela povedati, marsikdo veliko manj, kakor sem želela, toda jaz nimam zdaj nobene moči več nad tem. Bolj kakor pri proznem delu, ki je izšlo v knjigi, sem imela še pri vsakem svojem odrskem delu občutek, da je nastopilo docela samostojno, od mene neodvisno pot, brž ko je spregovorilo na odru. Če vzamem katero svojih knjig v roke, vem: to sem napisala jaz. Toda gledališka

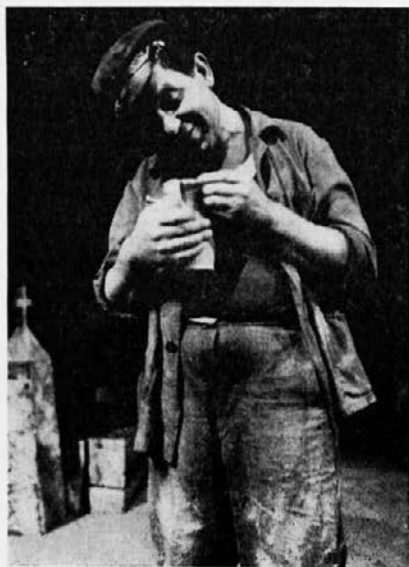

predstava ni delo samega avtorja. Štirje družabniki sodelujejo pri njem: avtor, režiser, igralci, publika. Vsi ti štirje ustvarijo predstavo in pogosto jo sam avtor gleda z začudenjem, ki ni zmeraj srečno. Ne da bi s tem hotela reči, da igralci in režiser marsikdaj ne morejo napraviti več, kakor je bil skromni avtorjev delež, ne da bi hotela, če z današnjo predstavo ne boste zadovoljni, kakorkoli zvrčati krivdo s sebe. Če je delo slabo, niti najboljši režiser in najboljši igralci ne morejo delati čudežev. Hotela sem samo pokazati na tisto nemerljivost, neoprijemljivost odrskega dela, preden je na odru, na avtorjevo nemoč, da bi ga dokončno in iz lastnih moči obvladal s svojimi besedami, naj se drugače počuti še takšnega gospodarja papirja in besed. Zato govorimo o prvi uprizoritvi odrskega dela kot o krstni predstavi — in to je res krst, namreč ognjeni krst, ki odloča o življenju ali smrti novorojenega ali mrtvorjenega otroka. Toda hoteli smo govoriti o komediji in zato bi morala ubrati manj resen ton, kakorkoli vem, da ni komedija navsezadnje nič drugega kot narobe obrnjena tragedija in da se muza teatra hkrati joče in smeje. Vsekakor pa sem se jaz morala posmejati, ko sem pred kakimi desetimi leti v enem naših časnikov prebrala članek z naslovom »Ze spet so hoteli nam napraviti«. Nekdo — nekakšen Jurij iz moje komedije — pisec članka ni bil podpisan — se je s pravično jezo razburjal nad dogodkom v nekem manjšem kraju naše mile domovine. Bivši mežnar in bivši žandar sta poruvala iz grobov križe in jih prodala kot staro železo, potem pa se je mežnar izgovarjal, da je s tistim denarjem kupil olje za mazanje cerkvene ure, ki bi se bila sicer ustavila. Ta kratki članek, Levstikova pesem o uri: Tvoja pesem kliče iz grobov mrlice... vprašanje časa, ki je povezan z uro: kakšen je čas v prostoru našega življenja? so se mi strnili v misel o komediji. Deset let, medtem ko sem pisala druge stvari, je tisti prvi smeh, ki se je sprožil ob branju članka, vztrajal v meni kot enem izmed možnih odgovorov na eno mnogih absurdnosti v našem življenju, na katere je včasih najlaže odgovoriti z bridkim smehom, vztrajala pa so tudi vprašanja, ki jih je sprožil dogodek, in tem so sledila druga in dobivala odgovore ali pa tudi ne. Ne vračaj se v preteklost in ne zanašaj se na prihodnji čas, tvoja dolžnost, tvoje plačilo, tvoja usoda so tukaj in zdaj, med ljudmi, ki s teboj živijo. Ali pa jih razumeš, ali razumejo oni tebe, ali te sploh hočejo razumeti? Nekje smo vsi gluhi kakor Tilda in očítamo drugim, da so gluhi. Kdor ima ušesa, naj posluša, pravi Nepomuk. Ali me slišite? vprašujem jaz. Ali slišim sama sebe? Na to bo odgovorila — morda — nocojšnja predstava.

MIRA MIHELIC

Marija Benkova, Mila Kačičeva, Branko Miklavc in Janez Rohaček v »Uri naših dni«
(Foto: Dolinšek)

FRANCE PRESETNIK NAŠ JUBILANT

DRAGI FRANCE PRESETNIK!

OB TRIDESETLETNICI UMETNIŠKEGA DELA, KI SI GA KOT POMEMBEN IN IZRAZIT KARAKTERNI IGRALEC OPRAVIL V NAŠEM GLEDALIŠČU, V PARTIZANSKEM SNG, V MARIBORU, V MG IN NATO PONOVO MED NAMI, PA ŠE V FILMU IN RTV, ŽELIM UGOTOVITI, DA SI V ISKANJU IN GNETENJU SAMEGA SEBE USPEŠNO PREHODIL NA NAŠIH ODRIH POT, KI TE JE POVSEM PRIBLIZALA ZASTAVLJENEMU SMOTRU. KOT SAMOSVOJA UMETNIŠKA POSTAVA MED SLOVENSKIMI IGRALCI SI DOSEGEL VISOKO MESTO ERUPTIVNEGA, A PRAV TAKO V SAMEM SEBI ZAKLJUČENEGA IN TENKO ODZIVNEGA UMETNIKA. V PREPRIČANJU, DA BOŠ RAZSEŽNO SLIKARSKO DEŠČICO SVOJIH IGRALSKIH VLOG V NADALJE ŠE ZNATNO POMNOŽIL Z VIDNIMI IN TUDI VRHUNSKIMI DOSEŽKI, NAJ TI ZA DOSLEJ OPRAVLJENO DELO OB VSEGA SPOŠTOVANJA VREDNEM JUBILEJU SPOROČIM ZAHVALO IN ISKRENE ČESTITKE VSEH DELOVNIH ZBOROV IN ORGANOV UPRAVLJANJA NAŠEGA GLEDALIŠČA.

V SVOJEM IMENU PA NAJ VSEMU TEMU SE POSEBEJ PRIKLJUČIM DRAG SPOMIN NA — PO NAKLJUČJU SICER KRATKO — SKUPNO POT OB ROJEVANJU PARTIZANSKEGA SNG IN NA PRVI SLOVENSKI GLEDALIŠKI DOGODEK V SVOBODNIH GOZDOVIH IN NOB: NA PREMIERO KLOPČIČEVE »MATERE«, KI SI LETA 1943 V NJI NASTOPI. TUDI SPOMIN NA TISTE DNI IN NA TVOJ DELEŽ V NJIH PRIČA TOREJ, DRAGI FRANCE, DA SI V ŽIVLJENJU KOT UMETNIK, KI SE JE SKOZENJ TEŽKO PREBIL DO TISTEGA, KAR DANES JE, BIL VSELEJ NA SVOJEM PRAVEM MESTU. IN V IMENU TEGA NEOVRGLJIVEGA SPOZNAVANJA NAJ TI TUDI OSEBNO ŽELIM ZA PRIHODNJE ŠE MNOGO ZRELIH UMETNIŠKIH SADOV!

LEPO IN PRISRČNO TE POZDRAVLJAM

SMILJAN SAMEC, upravnik SNG

SPOŠTOVANI TOVARIS FRANCE PRESETNIK!

V IMENU ČLANOV UMETNISKEGA IN TEHNIČNEGA ZBORA DRAME SNG IN V IMENU NJENEGA RAVNATELJSTVA, VAM OB TRIDESETLETNICI UMETNISKEGA DELOVANJA. ISKRENO ČESTITAM!

OB VAŠEM PRAZNIKU ŽELIMO VSI, DA BI SE DOLGO VRSTO LET, TAKO KOT DOSLEJ OŽIVLJALI MNOGOTERE PODOBE IN ZNAČAJE IZ SODOBNE IN KLASIČNE DRAMSKE LITERATURE, ZLASTI PA IZ DOMAČE. TEJ STE BILI NAJVERNEJSI INTERPRET OD ODRSKIH DESK MARIBORSKEGA IN OBEH LJUBLJANSKIH GLEDALIŠČ, V ČASU TEZKE VOJNE PREIZKUŠNJE PA TUDI KOT UMETNIK IN BOJEVNIK V PARTIZANSKEM TEATRU.

BOJAN STIH

IGRALSTVO SE RAZLIKUJE OD VSEH DRUGIH OBLIK UMETNOSTNEGA USTVARJANJA PREDVSEM PO TEM, DA NIMA POSEBNEGA, DOLOČENEGA IZRAZILA, KAKRŠNI SO, DENIMO, INSTRUMENT V GLASBI, DLETO V KIPARSTVU ALI PISANA BESEDA V LITERATURI. IGRALČEVO IZRAŽILO JE V CELOTI ON SAM: NJEGOVA POSTAVA IN OBRAB, KORAK IN GIB ROKE, POGLED IN NASMEH, VIHAR, KI SE V PRSNIH RAZBESNI, IN TRENUTEK PREPLAŠENE TISINE. ZATO PA NAM JE TAKO BLIZU USTVARJALEC NA ODRU, KADAR RASE SAM IZ SEBE, TO SE PRAVI IZ SVOJIH TAL IN MU MNOGOOBRAZNOŠT ŽIVLJENJA, KI NAJ GA PODOJA, NE ZASTAVLJA MEJA.

TEJ DRAGOCENI PODOBI SE PRIBLIŽUJE FRANCE PRESETNIK S SVOJIM ODRSKIM DELOM. NAJ BI VEDER IN ZRAV IZPOLNJEVAL POSLANSTVO, KI MU JE DANO, DO KONCA DNI!

LUDVIK MRZEL

VOŠČILI ČASTNEGA PREDSEDNIKA IN PREDSEDNIKA ZDRUŽENJA DRAMSKIH UMETNIKOV:

DRAGI NAŠ KOLEGA,

K TRDO ZASLUŽENEMU PRAZNIKU TI ČESTITAM IN ŽELIM VSEGA DOBREGA

LOJZE DRENOVEC

DRAGI FRANCE!

V IMENU ZDRUŽENJA IN V SVOJEM, KI SVA SKUPAJ ZAČELA TEATRSKO ROMANJE, TI ČESTITAM IN VOŠČIM ŠE VELIKO USPEHOV
STANE SEVER

PRESETNIKOVA LETA V MESTNEM GLEDALIŠČU LJUBLJANSKEM

Ze nekajkrat je bil zapisan podatek, skorajda nerazumljiv za spremljevalca današnjega gledališkega razvoja: od Slavka Jana pa do Staneta Severja, v poldrugem desetletju, ni bil sprejet v ansambel ljubljanske Drame niti en sam igralec! Šele takrat, v zadnjih predvojnih letih, so se pokazale vsaj skromne možnosti za uveljavljanje mladih in takrat je prišel Sever, ob njem Presetnik, potem Tiran, Gale ...

Ob koncu gledališkega leta 1936/37 je France Presetnik še nastopal kot »volonter«, tako kakor Stane Sever: ko je bil na sporedu Cyrano, je ta igral kadeta, prvi mušketirja. Vse kaže, da je mladi, zastavni fant s temi prvimi nastopi brž izpričal svojo odrsko porabnost, saj so ga tiskali že v začetku nove sezone brez zvezdice, to se pravi kot pravega člana slovenskega teatra in pri Juliju Cezarju, ki je tisto sezono začel, so mu bile dodeljene že kar tri vloge. Gotovo, pot navzgor je bila za igralca tistih let vse bolj strma kakor dandanes in številni Presetnikovi nastopi so imeli — tako kakor prvi nastopi domala vseh sloven-

Na vaji za »Uro naših dni« (Valič, Presetnik, Rohaček)

skih igralcev pretekle in polpretekle dobe — zelo skromne oznake: zarotnik, viničar, pobočnik, zapisnikar, drugi plemič, tretji stavec... Če pa že niso bile ne prve in tudi ne druge vloge, jih je bilo pa zato kar dober ducat v vsaki sezoni in to je bila za mladega iskalca sicer trda, pa zdrava preizkušnja. Večer za večerom je igral skupaj z Levarjem, Kraljem, Lipahom, Skrbniškom in z vsemi tistimi mojstri, ki so se že zdavnaj posloveli. In ne samo v enodnevnica, ki jih v takratnem sporedu ni manjkalo, temveč tudi v Shakespearovih in Molierovih, Strindbergovih in Tolstojevih, Gogoljevih in Cankarjevih dramah in komedijah. In tako je šla njegova pot od trgovca Starikova v Zenitvi, župana v Hlapcih, treh podob v Živem mrtvecu, pa preko Anžeta v Županovi Micki, francoskega maira v igri Naša kri in Montega v Romeu in Juliji do Rožmanovega Janeza v Rošlinki.

Ko je igral to vlogo, je bila že vojna. Če si je še tako želel dela v gledališki hiši, kjer je začel, je vendarle čutil, da jo bo moral vsaj za nekaj časa zapustiti. Odločil se je za pot preko ljubljanskih žičnih pregraj, stopil že prvi dan na mino in našel, brž ko je okreval, pot med prve partizanske igralce. In ko so začeli z novim delom v novem Slovenskem narodnem gledališču, so se mu odprle široke možnosti, pa če v še tako malo vzpodbudnih pogojih. Delavec Rado, ki ga je skupaj s Tiranom in Galetom, s katerima je začel v ljubljanski Drami, upodobil v Borovi Težki uri, Grigorij Stepanovič Smirnov v enodejanki A. P. Čehova, predvsem pa Rutar, ta pokončna in hkrati topla podoba v najboljši slovenski partizanski drami — vse to so bile stvaritve, ki pomenijo novo, odločilno razdobje v Presetnikovem razvoju.

Ko so se v prvih povojnih letih obnavljala naša gledališča in snovala nova, je bil France Presetnik med tistimi, ki naj bi pomagali obuditi gledališko življenje v Mariboru. Sel je in delal tam, vendar so bile vezi z rodnim mestom vse preveč trdne, da bi mogel ostati za zmeraj daleč od njega.

In tako je povezal skoraj celo desetletje svojega dela z novim polklicnim gledališkim odrom, z Mestnim gledališčem ljubljanskim. Jože Tiran ga je med prvimi povabil in France Presetnik je med prvimi prišel. Takrat še ni bilo tam ne Mira Kopača ne Vladimira Skrbniška in vsi tisti zreli možje v današnjem ansamblu tega (in tudi že marsikaterega drugega) gledališča so bili takrat še roсни mladeniči. France Presetnik je bil pravzaprav edini mož med temi fanti in tako je moral, četudi še sorazmerno mlad, poprijeti za marsikatero delo, ki ga drugi niso mogli opraviti. Še preden je novo gledališče zares zaživelo, je nastopil pri poljavnih predstavah v ljubljanski Operi kot stari Dikoj v Nevihti in mornar Joe Dinmore v sodobni igri Prišli so pred neko mesto, pri sami otvoritveni predstavi pa je upodobil Jakoba Rudo. Sodobni komorni repertoar tega gledališča mu je omogočil nekaj zanimivih študij v Anouilhovih, Salacroujevih, Camusovih, Priestleyevih, de Filipovih, Fryjevih in drugih dramskih delih. Zanimivih, četudi nemara v Georgu (Popotnik brez prtljage) in podobnih igralskih likih ni bilo najtrdnjše težišče njegovega dela. Nemara ni slavljenc današnji ne bo do kraja pritrđil, vendar sem prepričan, da mu je uspeh najbolj zagotovljen, kadar hrani vloga prvine žlahtnih ljudskih likov. Taki pa niso samo Rutar ali Trlep, Cankarjevi župani ali Polikarp v Pozabljenih ljudeh, temveč tudi Soriano in Filumeni Marturano ali Tyson v igri Gospa ne bo zgorela, dve podobi, ki še živita v spominu. Pa še eno lastnost ima Presetnikovo igrilstvo in te ne kaže prezreti: dober, skorajda izjemen

Odrski delavec v »Beriški operi« (desni) — Drama 1937/38

Monteg v »Romeu in Juliji« — Drama 1940/41

Krnce v »Kralju na Betajnovi« (osvoajeno ozemlje)

dar za komiko. In zraven tega — večno željo po resnih stvaritvah. Nič ni resnice v tistem ustaljenem mnenju, da Slovenci nimamo humorja, resnica pa je, nesrečna resnica, da je naše umetnike skorajda sram takega daru. Ne samo igralce. Pisatelj, eden tistih, ki imajo med sodobniki nemara največ smisla za neskalsjen humor, je bil v razgovoru naravnost užaljen, ko mi je pripovedoval o svoji novi zasnovi, pa sem mislil, da gre za satirično ali vsaj vedro delo: »Zakaj pa? Vsak človek je vendar rad resen!« In to je povedal brez humorja, zares. Se veliko takih primerov bi lahko našli, slovenskega igralca pa je preganjala ta reč od Verovška do Presetnika, pa najbrže še do koga med mlajšimi. In vendar: župan Scarpa v Karolini Reški, Cankarjev župan v Pohušanju, Jajčnica v Nevihti, Tripče de Utočce in kar je takih podob, ki smo se jim vselej radi smejali, sodijo gotovo med prve uspehe Presetnikovega dela.

Toda ne med edine, tega ne bi hotel zapisati. Ravno v tem, da imamo v njem enega redkih igralcev, ki še znajo upodabljati kar najbolj različne podobe od shakespeareških šalivcev do Cankarjevih silakov in posmeha vrednih oblastnikov, od portretov intelektualcev pa do poenostavljene komike Linhartovega Anžeta — prav v tem je vrednost Presetnikovega dela in prav to nas upravičuje, da ga prištevamo med naše kar se da porabne, pa tudi dobre igralce.

POGOVOR Z JUBILANTOM

(11. 9. 1965)

Prvo srečanje z gledališčem?

Presetniki smo doma v Stožicah št. 23. Kmetje smo. Od domačih se nihče ni vneval za gledališče, zato pa toliko bolj stric po materi Miha Kosirnik, tudi kmet, ki je igral in režiral v prosvetnem domu. Zmeraj sem silil za njim in sem videl vse njegove igre. Kadar so potrebovali otroke, so pogosto vzeli tudi mene, kadar me niso, sem pa jokal. Zelo me je prevzelo, ko so igrali »Divjega lovca«. Šlo je tako zares, da so igralcu s papirnatim nabojem obstrelili stegno. Videl sem, kako so ga po predstavi povijali, in to se mi je zdelo nekaj velikega. Dolgo nisem mogel zaspati.

Ko ste bili starejši, ste delali v amaterskem gledališču?

Ko sem bil malo starejši, sem brž postal amater. Režiral sem in igral. S sedemnajstimi leti Poglavarja v Revizorju. Torej sem prav od mladosti povezan z gledališčem.

Pa poklicno gledališče?

Zgodaj sem iskal stikov z njim. Tisti čas ni bilo gledaliških šol. Obstajala je samo deklamacija na konservatoriju, kjer so poučevali tudi igranje, a le za potrebe opernih pevcev. Ker pa je oddelek vodil prof. Šest, je bilo kaj brž več in več poudarka na dramski igri. Naredil sem — mislim da v letih od 1934 do 1935 dve leti »deklamacije«, hkrati pa že igral v Drami (Juarez in Maksimilijan, Rivala), seveda predvsem stitiral. Angažirali so me z jesenjo 1937, ko sem še prej nastopil na produkciji v zadnjem dejanju Rostandove igre »Cyrano de Bergerac« kot Cyrano.

Prva plača?

Mislim da 400 ali celo 300 dinarjev. Stanoval sem na Posavju in vsa leta peš ali s kolesom hodil na skušnje in predstave. Tako sem imel dovolj časa, da sem razmišljal o svojem poklicu in gradil upe vanj. Kmalu so prišle grenkobe, ni bilo tistega, o čemer sem sanjal, le semtertja so mi vrgli kakšno kost. V tistih časih mi je bil v veliko pomoč in tolažbo kolega Pianecki, pošten in odkrit človek, eden najbolj odkritih, kar sem jih srečal v gledališču. Silno pa ga je mučil občutek, da nikdar ne bo mogel biti igralec (zaradi pokvarjenega očesa). To ga je tako morilo, da je omagal.

Drugi kolegi?

Z mladimi sta se rada pogovarjala in jima bila naklonjena Lipah in Milan Skrbinšek. Lipah nas je kar naprej tolažil: »Fantje, saj bo boljše!«, mene pa si je še posebej prijazno privoščil: »O tale naš Presetnik, z zajle je na deske padel.« (Pred vstopom v gledališče sem bil nekaj časa akrobat na žici.)

Povejte kaj več o Lipahu.

Bil je moj vzornik. Njegova natančna in čista izreka mi je bila zmeraj v poduk. Bil je zmeraj pripravljen pomagati. Tako sem z njegovo

Podkoljosin
v Gogoljevi
Zenitvi —
Maribor
1945/46

Zupan
v Cankarjevem
»Pohujšanju«
— Maribor
1946/47

Veršinin v Ivanova »Oklopnem vlakue«
— Maribor 1947/48

pomočjo obdeloval Othella. Sever je takrat dobil Jaga, pa je zgrabilo še mene; upal sem, da mi ga bodo morda pustili igrati na kakšni dijaški ali izven predstavi. Kako predrzno upanje! A vseeno sem se javil k nekakšni preizkušnji, na katero je prišel tudi Zupančič. Poslušali so me, igral pa nisem.

Pa Milan Skrbinšek?

Od njega smo se naučili resne zavzetosti v igri. Kljub silni resnosti je bil do mladih zelo odprt. Srečavali smo se z njim po kavarnah in rad nam je razlagal svoje gledališke nazore. Navduševal nas je za pravo realistično igranje. Zaupali in verjeli smo mu, čeprav smo opazili njegov včasih čezmerni zanos. In kdo bi naredil, kar je naredil on: z mlajšimi člani, ki smo le malo igrali, je naštudiral »Našo kri«.

Se kdo?

Debevec je bil natančen in strog režiser. V »Firmi« sem igral spredvodnika. Na odru — v kupeju — smo bili Nablocka, Emil Kralj in jaz. Dialog naj bi tekkel med menoj in Nablocko, vendar je Kralj ves čas silil vame — bilo je na predstavi — naj po odhodu z odra opozorim inšpicienta Murglja, naj za božjo voljo »utiša vlaka«, ki je ropotal tako divje, da je občinstvo komaj kaj slišalo. Nehote sem poslušal Kralja in tako sem Nablocki bolj malo odgovarjal. Nablocka me je hudomušno zatožila Debevcu: »Presetnik mi ni vse odgovoril.« Debevec me je skregal: »Poslušajte, mladi član, poglejte, vi imate v tej vlogi pet replik. Dve ste povedali, tri izpustili. Kaj bi bilo, če bi igrali Hamleta: povedali bi štirideset, izpustili pa šestdeset odstotkov besedila. Kolosalno, ne?« — Spoštujem Levarja kot igralca, kot človek pa je bil zmeraj odmaknjen od mene, med nama nikoli ni bilo toplega odnosa. Z Marijo Vero sem laže našel stik, znala je biti prisrčna. Dobre kolegice so mi v tistem času bile Vida Juvanova, Gabrijelčičeva, Rakarjeva, Mira Danilova, Nablocka, Ančka Levarjeva, Maša Slavčeva in posebno Polonca Juvanova, ki mi je dala veliko dobrih napotkov, ko sva igrala v »Vdovi Rošlinki«.

Kako je bilo v Drami ob Vašem prihodu vanjo?

Odnosi med igralci so bili ljubeznivi, a le precej togi. Vsak je imel določen položaj, ki ga je krčevito držal. Vse je bilo razdeljeno v »fahek in kaste: prvi igralci, srednja kategorija in na koncu mi — ki smo dobivali »psek«. Danes je tako pojmovanje omajano, čeprav se vsak trenutek spet pojavlja, kar je za gledališče slabo.

Vaje so bile včasih precej razpuščene, a bile so tudi drugačne: resne in natančne, tako Debevcove in Kreftove. Najbolj živahne so bile režije Bojana Stupice. On pa tudi Kreft sta prinesla v Dramo pravi teaterski duh. Vztrajno sta se zaletavala in videl si napredek.

Vaša prva leta v gledališču so bila torej trda?

Res. V tistih letih pred vojno sem bil zelo zagrenjen. Vsi upi so ostali neizpolnjeni. Komadi so drug za drugim šli mimo, ti pa nisi odigral vloge, ki si si je zaželel in ki si si jo zamislil in o kateri si bil tako trdno prepričan, da bi jo lahko. A sem vseeno ostal v tem poklicu. Rad ga imam, čeprav sem ga velikokrat preklinjal. Bil sem samorastnik, sam sem se moral ves čas bojevati s premnogimi težavami. Samo talent in ljubezen sta za to, da postaneš dober igralec, premalo. To sem vseskoz natanko vedel. In če bi si danes spet izbral igralski poklic, bi zagotovo prišel vanj brez vseh tistih napak, ki sem jih imel. Na začetku sem se

Paratov v Ostrovskega »Brez dote« —
Maribor 1948/49

Kantor v »Kralju na Betajnovi« — Maribor
1949/50

Poglavar v Gogoljevem »Revizorju« —
Maribor 1949/50

Joe Keller v Millerjevi drami »Vsi moji
sinovi« — Maribor 1949/50

namreč zelo mučil s tem, kako razčleniti besedilo, da dobiš, da dojameš psiho lika. In ko se dokoplješ do karakterja, še zmeraj nisi pri kraju. Zdaj moraš zagledati še njegovo zunanjo podobo. Ne le zagledati, moraš jo uresničiti. Premalo so samo čustva, če še tako močna. Poleg talenta je potreben tudi intelekt in velika razgledanost. Jaz pa sem bil samorastnik in prav tu je bila moja pomanjkljivost. Skoz čas sem si moral vse to pridobiti, naj je bilo kakorkoli: iz knjig ali od modrih ljudi, ki sem se v poklicu in življenju srečaval z njimi. Ob tem sem se ves čas prizadeval, da bi si pridobil in potlej kar naprej izboljševal tehniko telesa in govora.

Mejniki in etape Vaše igralske poti?

V začetni dobi je bila moja velika želja Othello (in je tudi ostala). Ljubimci in mladostniki me že od vsega početka niso zanimali. Vnet sem bil samo za močne karakterje, tragične, silne, trpke. Zato mi je bil Othello ljub. In prav zato tudi Cyrano. V znamenju njunih mogočnih podob je potekala moja gledališka mladost. In prav zaradi njune mogočnosti sem na začetku tako zelo dvomil vase. Potreboval sem bodril in zanje bom zmeraj hvaležen tistim kolegom, ki so mi jih dajali. Razen mogočnih karakterjev pa sem že v prvi dobi cenil kmečke figure in v pogovorih z igralci sem vztrajno trdil, da na našem odru ne dajemo prave kmečke igre in pravih kmečkih, predvsem pa ne pravih slovenskih kmečkih figur. Edini pravi kmet je bil zame samo Lojze Potokar.

Takrat — na začetku — sem bil zelo osamljen. Bil sem sicer član gledališča, delal sem, kar so mi dali v delo, vendar se ni nihče menil zame, nikdar me ni nihče poklical in me povprašal, če si česa želim. Kmalu sem spoznal, da v gledališču — če hočeš naprej — moraš imeti človeka, ki bedi nad tabo, ki se zavzema zate, ki ti utira pot naprej in navzgor. Če si sam, če nimaš nikogar, ostaneš sam, pa imej božje talente. Zato danes vem, da mora gledališče voditi človek, ki misli na vsakega, ne samo na nekatere.

Da, priznam, imel sem silen kompleks, ki sem ga moral premagovati ob vsaki novi vlogi. Kompleks, da ne znam, da ne bom zmogel, da ne obvladam vsega, kar je treba obvladati, da tisto, kar sem naredil, ni tisto pravo. Strašen je bil moj boj s tem kompleksom. Kar naprej me je potiskal k tlom.

Odrešila Vas je šele vojna?

Ja, vojna in udeležba v nji, posebno potem, ko se je formiralo gledališče na osvobodjenem ozemlju. Takrat sem ob spoznanju, kako se v takem času iz nič rojevajo veliki ljudje, izgubil mnogo kompleksov, dobil veliko vere vase in postal samostojnejši in samozavestnejši. Zavedel sem se, da le nekaj znam, čeprav občutek, da premalo znam, ni nikoli povsem izginil. Kje bi si kdaj prej upal voditi tečaj in celo režirati. Odpor narodnoosvobodilne vojske je bil tolikšen, da se je tudi v tebi nekaj premaknilo. Režiral sem »Zupanovo Micko«, vodil tečaj deklamacije, celo Aškerčevo »Staro pravdo« sem predelal za gledališki večer. Naštudiral sem jo s tečajniki drugega tečaja v Semiču in je imela velik odmev.

Za moj igralski razvoj so bili partizani pot naprej. Postavil sem na oder dva kmečka lika — v »Raztrgancih« in v »Micki«. Prvič sem ustvaril figuro iz Molièra. Velikokrat sem mislil na osvobodjeno slovensko gledališče: na harmonično vzdušje brez intrig, na gledališče, ki bo pravičnejše v odnosu do igralca. V to sem idealno verjel.

Naslednja etapa?

Takoj po vojni sem kot partizan in igralec želel ponesti duha poštenosti in sprostivte tudi v gledališče. Ko smo se člani Slovenskega narodnega gledališča na osvobojenem ozemlju odločali, kam bo kdo šel, sem se odločil za Maribor, ker je tja le malokdo hotel. Vedel sem in in tudi zdaj vem, da bi v Ljubljani dosegel več, da bi se moje igralsvo uspešneje razvijalo, a sem le šel gor. K sreči sem prišel med dobre kolege: Blaž, Gorinšek, pokojni Plevel, Mevlja. Posebno sem bil vesel, ko je tudi na moje prigovarjanje prevzel mesto upravnika Ludvik Mrzel. Nočem govoriti o neuresničenih upih, to je stvar, ki je intimno povezana z mojo igralsko in človeško usodo. Rad pa povem, da smo veliko delali. Da sem veliko delal tudi sam. Preizkusil sem se v najboljših ruskih realističnih igrah (Gogolj, Ostrovski) — Paratov, Glavar v »Revizorju« (najbrž še nisem bil dovolj zrel, da bi ga čisto izčrpal), Podkopljosin (s katerim sem imel veliko notranjega zadovoljstva, a ne rečem, da je bil uspeh) in ne na koncu Veršinin, junak revolucije v sovjetski drami »Oklopni vlak« (silno trd oreh zame in vloga, ki sem se z vso zavzetostjo in vestnostjo spopadel z njo). Preizkušal sem se tudi v komedijah.

V Mariboru se je spričo bogatih izkušenj še okrepila moja vera vase in začutil sem, da sem igralec. Imel sem dovolj poguma celo za režijo (Ingoličev »Likof«).

Vendar ste si le ves čas želeli Ljubljane?

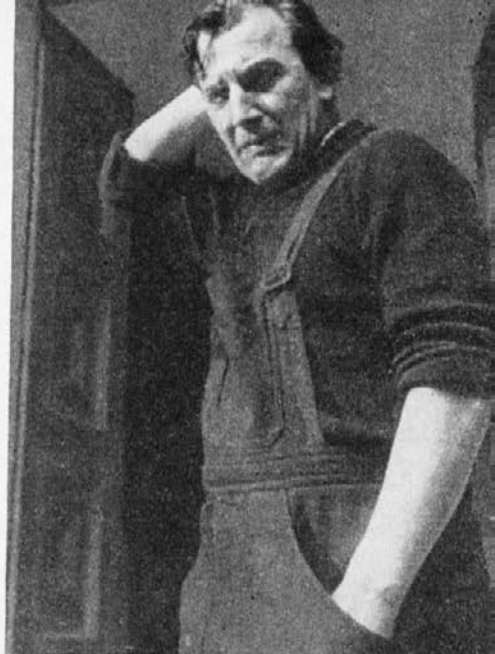
Moja želja je bila Ljubljana. Čutil sem, da je le glavno gledališko žarišče. Če hočem doseči nivo, sem vedel takrat, ga bom lahko samo tam. (Danes vem, da ga lahko dosežeš povsod, če je le okolje pravo.) Zato sem z veseljem sprejel vabilo dragega kolega Tirana, ki je formi-

Prizor iz Ingoličevega »Likofa« — režija F. Presetnik — Maribor 1948/49

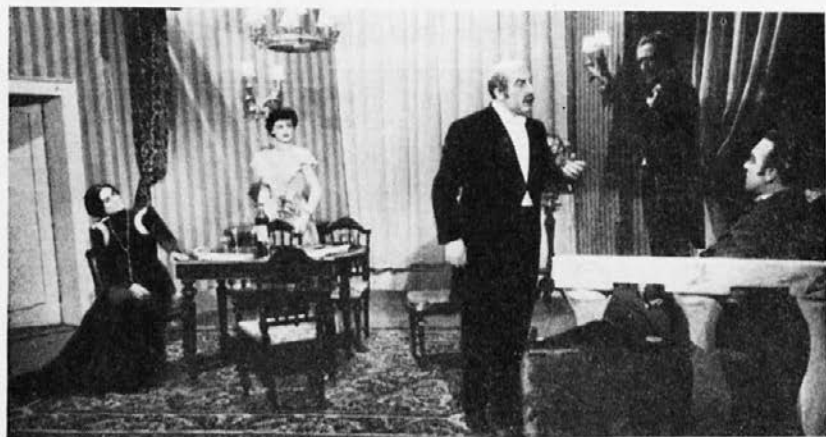

Ruda v Cankarjevi drami »Jakob Ruda«
— MG 1951/52

Joe v Priestleyevi igri »Prišli so pred
neko mesto« — MG 1950/51

Prizor iz Priestleyeve drame »Inšpektor na obisku« — režija France Presetnik — kot
A. Birling v ospredju

Na desni: Presetnik pri šminkanju (osvobojeno ozemlje)

ral novo ljubljansko gledališče. Prišel sem vanj prav na začetku, ko je bil kolektiv še zelo neenoten. Igral sem takoj v prvih dveh javnih uprizoritvah (»Prišli so pred neko mesto«, »Nevihta«). Vse je bilo še blede in slabotno. Šele ob »Inšpektorju na obisku« (moja tretja režija v poklicnem gledališču) je kritika zapisala, da mlado gledališče dobiva do- ločnejši obraz. Igral sem veliko, toda hotel sem naprej, hrepenel sem po popolnejšem. Želel sem se preizkusiti v klasiki, začutil sem žejo po Shakespearu in verzu. In ko me je nekoč Sever ustavil v pasaži in me povabil, naj naredim prošnjo za Dramo, ki da je že vnaprej ugodno rešena, sem ga z veseljem poslušal. V jeseni 1957 sem spet prestopil prag Drame.

In?

Prav takrat se je glede repertoarja začelo tipanje v novo smer. Za klasiko je bilo iz leta v leto manj prostora. Obšla me je grenkoba. Ko sem se vrnil v Dramo, sem se počutil v najboljši moči. Z dokajšnjim spoznanjem in nemajhnimi izkušnjami bi lahko stopil pred večje naloge, vendar do tega ni prišlo. Najhuje je igralcu, ko premišlja, da je sedem let za njim, a se njegova pot ni približala nekemu višku in se niso izrabile moči, ki so bile v njem. Pri teh letih bi moralo biti že vse za mano, iskanje bi moralo biti potešeno, vse terjatve (»Rad bi igral še to in to!«) odplačane. Moral bi biti miren in v sebi potolažen, da mi je bilo hrepenenje, ki sem ga nosil s sabo, izpolnjeno.

Kaj pa režiranje?

Že kot amater sem veliko režiral. Ko sem postal poklicni igralec, se je ta želja spet pojavila. Možnost pa mi je bila dana šele v parti- zanih, ko sem postavil »Županovo Micko«. Uprizoritev je bila še kar pristna in sveža. Posebno veselje smo imeli s kostumacijo. Za kmete smo izumili nekakšno stilizirano kranjsko nošo, za Šternfeldovko pa so nam priskočile na pomoč črnomaljske gospe in zavezniška padala. V mariborski postavitvi Ingoličevega Likofa so se mi — tako so pisali — posebno posrečile množične scene. Zmeraj sem bil prepričan, da je režiserjeva prva naloga, prenesti avtorjevo hotenje na igralca. Zato so me neprijetno vznemirjali režiserji, ki so mnogo filozofirali, bistvenega — se pravi avtorjevega hotenja — pa ali niso znali ali mogli posre- dovati igralcu.

Zdaj me režija ne veseli več. Želje po režiranju sem opustil, odmi- rale so toliko bolj, kolikor večje je bilo moje hotenje, iztisniti iz sebe kar največ v igralstvu.

In zdaj še katero Vaših jubilejnih spoznanj.

Tisti, na katerih je »skrb za kadre«, naj vodijo igralca v skladu z njegovo rastjo: v tem in tem obdobju razvoja mora igralec igrati to in to. Vsak igralec ima pravico do igranja. Lahko je napredovati tiste- mu, ki zmeraj igra. Vzemi igralcu njegovo osnovno opravilo, pa si mu pokončal vse življenje.

Današnja družba mora z vsemi silami skrbeti za čim uspešnejši raz- voj gledališča. Saj s tem skrbi za duhovni razvoj naroda.

(Pogovor zapisal Mirko Mahnič)

VOŠČILO

MESTNEGA GLEDALIŠČA LJUBLJANSKEGA

Čestitkam igralcu Francetu Presetniku ob tridesetletnem jubileju njegovega umetniškega dela se z vso iskrenostjo pridružuje tudi Mestno gledališče ljubljansko z vsemi svojimi sodelavci in obiskovalci.

Z občudovanjem in priznanjem zajema ob jubileju naša misel ves Presetnikov gledališki opus, njegovo zvesto tridesetletno privrženost slovenski gledališki omiki, njegov delež pri oblikovanju edinstvenega kulturnega in umetniškega fenomena v novejši evropski in svetovni gledališki zgodovini — Slovenskega narodnega gledališča na osvobojenem ozemlju sredi okupirane domovine in strahot druge svetovne vojne, — a z izrazi globoke hvaležnosti še posebej tisto obdobje njegovega umetniškega dela, ko se je že kot zrel karakterni igralec vključil v mladi ansambel našega mladega gledališča ljubljanskega, mu z ognjem, predanostjo in požrtvovalnostjo pomagal pri prvih korakih, mu s svojim stvariteljstvom izrazilo sooblikoval umetniški obraz in z ustvarjalnim zamahom svoje široke, pristne in elementarne človeške in umetniške nature tvorno sodeloval pri vraščanju mlade gledališke institucije v duhovni prostor Ljubljane in Slovenije.

France Presetnik je v Mestnem gledališču ljubljanskem delal nepretrgoma skoraj celo desetletje, našemu ansamblu je prihajal in prihaja — in bo, upamo, — še prihajal pomagat tudi kot gost; nekatere izmed številnih igralskih podob, ki jih je izoblikoval v Mestnem gledališču ljubljanskem, — naj omenim samo Jakoba Rudo, Zupnika v »Martinu Kačurju«, Zupana v »Pohujšanju v dolini šentflorjanski«, Arthurja Birlinga v Priestleyevi drami »Inšpektor na obisku« (ki jo je tudi režiral), Georgesa v Anouilhovem »Popotniku brez prtljage«, Tysona v Fryjevi komediji »Gospa ne bo zgorela«, Samrojeva v »Utvih« A. P. Čehova, Hektorja v komediji »Trojanske vojne ne bo« A. Giraudoux, Annenkova v »Pravičnih ljudeh« A. Camusa, Bessemjonova v »Malomeščanih« M. Gorkega, pa Trlepa v drami V. Ocvirka »Ko bi padli oživel«, Booma v komediji »Vesolje v akvariju« Mateja Bora in Polikarpa v Torcarjevih »Pozabljenih ljudeh« — se uvrščajo v sam vrh njegovega umetniškega opusa.

Iskrene čestitke, iskrena hvala, a na nadaljnji umetniški in življenjski poti še veliko novih, vse višjih ustvarjalnih vzponov!

LOJZE FILIPIČ v imenu Mestnega gledališča

Anže v »Zupanovi Mickie« — osvobojeno ozemlje

Scarpa v Gervaisovi komediji »Karolina Reška« — MG 1952/53

Zupan Tyson v Fryjevi igri »Gospa ne bo zgorela« — MG 1954/55

Zupan v Cankarjevem »Pohujšanju«
— MG 1956/57

Hektor v Giraudouxovi komediji »Trojanske vojne ne bo« — MG 1955/56

IZ GALERIJE IGRALSKIH OBRAZOV FRANCETA PRESETNIKA

(Trije odlomki)

Izmed slovenskih igralcev ima malokateri tako pestro in zanimivo preteklost, kot France Presetnik. Njegov oče je hotel, da se France posveti gruntu v Stožicah pri Ljubljani. A v glavi kmečkega fanta se je skrivalo vse kaj drugega, kakor pa misel na zemljo. Svojo veliko fizično moč je razdajal kot rokoborec in kot član ekipe prvih slovenskih vrvo-hodcev, kjer je prvič okusil slast nastopanja pred gledalci. A v mladem širokoplečem fantu ni bila samo velika fizična sila, v njem je bila tudi želja uveljaviti se na duhovnem polju. S sedemnajstimi leti je postal amaterski dramski igralec na Ježici (igral je Mestnega poglavarja v Gogoljevem »Revizorju«), z dvajsetimi leti pa se je vpisal v Sestovo deklamatorsko šolo. Dve leti je bil volonter v ljubljanskem gledališču. Za tedanje čase je gojil skoroda neizpolnjivo željo: hotel je postati slovenski poklicni igralec! A hram boginje Talije na Slovenskem je bil že vrsto let zaprt in mladim talentom nedostopen. Leta 1937 se je vendarle zgodil čudež: ljubljanska Drama je angažirala dva mlada igralca: Staneta Severja in Franceta Presetnika. Kdor pa je poznal Franceta Presetnika, je vedel, da si je angažma tudi zaslužil: gledališče je potrebovalo igralca njegovega tipa: širokoplečega, dobrodušnega kmečkega fanta s sposobnostmi resnega karakternega oblikovanja, pa tudi z izrednim darom za komiko (spominjam se njegovega krčmarja v Golievi Sneguljčici).

*

Navzočnost Franceta Presetnika v partizanskem gledališču je bila kratkoma nujno potrebna: z Lojzom Potokarjem in Milanom Košakom je reševal zasedbo starejših karakternih vlog. Igranju v partizanih se je predal z vsem žarom. V vojnem času, med grmenjem topov je zorel njegov igralski talent. Bil je Smirnov v Medvedu, Zika v Sumljivi osebi, Krnec v Kralju na Betajnovi, Beralde v Namišljenem bolniku, Anže v Županovi Micki, Rado v Težki uri, Rutar v Raztrgancih. Vrh njegove igralske umetnosti v partizanih je bil vsekakor Rutar, ki je bil za partizansko občinstvo na osvobojenem ozemlju resnično nepozabna kreacija. V tej kreaciji je združil v naravni enovitosti prostodušnost slovenskega kmečkega značaja, skritega v tipični navidezni molčljivosti in neprižadetosti in neomajno odločnost, kadar gre zares, kadar gre za obstoj in častno življenje, pa čeprav tvega pri tem sebe, družino in dom.

Ta kreacija ni bila zgolj odlično igralsko umetniško dejanje, bila je v tistih časih precej več: bila je osveščanje slovenskih ljudi v borbi proti okupatorju in domačim izdajalcem.

Presetnik je bil v partizanih vse: recitator, režiser (Županova Mic-ka), pedagog (predaval je na odrskem tečaju v Semiču recitacijo in zbarsko recitacijo) in njegov delež pri razvoju partizanske gledališke kulture je neprecenljiv.

*

Brž po osvoboditvi je France Presetnik sprejel angažma v mariborski Drami. Tu se je njegov vsestranski igralski talent razživel v vseh

Besemjonov v Gorkega »Malomeščanih«
— MG 1956/57

Tripče v Držičevi komediji »Tripče de Utočče«
— MG 1958/59

smereh. Postavil je vrsto pomembnih kreacij: Talanov (Vdor), John (Cvrček za pečjo), Zjablikov (Novi dom), Podkoljosin (Ženitev), Arne (Zene na Niskavuoriju), Blagoje (Dr.), Čadov (Živiljenje kliče), Župan Pohujšanje v dolini šentflorjanski), Veršinin (Oklopni vlak), Grozd (Za narodov blagor), Peter (Strast pod bresti), Paratov (Brez dote), Glavar (Revizor) itd. Režiral je krstno uprizoritev Ingoličeve drame »Likof«. Če zapišemo, da je bil eden izmed stebrov mariborske Drame po osvoboditvi, to ni nikakršna fraza, temveč resnično dejstvo. Po njegovem odhodu je nastala v ansamblu mariborske Drame občutna vrzel. Razvoj in zgodovina mariborske Drame po osvoboditvi sta neločljivo povezani z njegovim imenom.

Po odhodu iz Maribora se je priključil ansamblu ljubljanskega Mestnega gledališča, kamor ga je poklical njegov partizanski kolega Jože Tiran. Tudi v tem gledališču je bil Presetnik med najpomembnejšimi igralci. Zaradi tega lahko zapišemo, da je France Presetnik, ki se ni zabubil v eni sami gledališki hiši, resnično slovenski gledališki igralec, saj je dajal svoj talent in svojo prizadevnost na voljo mnogim slovenskim teatrom, in to v njihovih pionirskih obdobjih, ko je bila njegova navzočnost toliko bolj potrebna in zaželena. Zato praznujejo njegovo tridesetletnico kar štiri slovenska gledališča: partizansko gledališče, mariborska Drama, ljubljansko Mestno gledališče in ljubljanska Drama.

Dušan Mevlja

Smuk v »Snu kresne noči« — Drama, Ljubljana 1960/61

France Presetnik (Rutar) in Jože Tiran (Mihol) v Borovih »Raztrgancih« (1963/64)

SLOVO OD JOŽETA TIRANA

Dragi Jože, kako bridko nas je vse presunila vest, da si za vselej odšel od nas in to prav zdaj, ko smo na pragu pomladi, ko vsa narava s silovito močjo sili k življenju. Pred dobrim letom je kruti usodni poseg narave prizadel Tvoje mlado telo, ohromil Te je v najlepših letih, moža sredi plodnega ustvarjanja. Upali smo, hrepeneli, da bi čimprej ozdravel, tudi sam si z veliko voljo premagoval težave bolezni. Tej neznanki se ni bilo mogoče upirati, izbojevala je usodni boj in Te nam vzela! Zapustiti si moral svoje najožje — družino, prijatelje, kolege, nepozabne ljubitelje tvoje besede, katero si prav ti razvil do visoke umetniške izpovedi in jo razdajal tisočim in tisočim. Vedeli smo, kaj si nam bil, zato smo Te imeli radi — s Tvojo smrtjo smo pa občutili, kaj vse smo izgubili. Trdo življenje je Tvoj značaj zoblikovalo v plemenitega človeka z dobrim srcem, z veliko vero v poštenje in pravičnost. Ves tak svetel in goreč si se podal na pot slovenskega igralca nekaj let pred vojno. Kako čiste so bile Tvoje misli, ko si govoril o gledališču. Ves pa si zažarel, kadar si recitiral Prešerna, Zupančiča,

Prizor iz filma »Na svoji zemlji« — Lojze Potokar, Majda Potokarjeva, France Presetnik

Cankarja in druge; ker Ti si nosil slovensko poezijo v srcu, bila je del Tebe.

Preden pa se je Tvoja igralska pot izoblikovala, je posegel kruti čas vojne. Slovensko zemljo je razkosal okupator. Grozilo nam je uničenje. Zavedel si se tega strašnega gorja. Uprl si se nasilju, zato so te odpeljali. V Gonarsu, v Trevisu si plodno deloval, organiziral si recitacijske večere. Znal si na pamet neštete Cankarjeve tekste, ki so vrel iz Tebe kot neizčrpen studenec, dajale ljudem poguma, da so trenutno pozabljali na tegobe taborišča, ker se jim je v srcu vžigala vera v življenje — Hvala Ti!

V partizanih si bil ves nasmijan. Z živo besedo, napolnjeno z voljo, pogumom in zaupanjem v zmago in osvobojenje, si z glasom kot žamet mehko ali kot jeklo zvonečim govoril tekste partizanskih pesnikov. Bil si organizator, režiser, igralec, recitator in pevec. Neumorno je bilo Tvoje snovanje, da bi borcu partizanu olajšal njegove silne napore, ga razvedril na mitingih, v brigadah, na odrih. Vidiš, takega, dragi Jože, Te imamo v spominu Tvoji prijatelji in z nami tisoči borcev. Ohranili Te bomo v spominu, ker Ti nisi mrtev, Ti si živ in ostal boš v naših srcih, v srcih partizanov.

Vojna je bila končana. Tvoje delo in vnema sta se podeseterila. Oh kako rad, dragi Jože, bi se pogovarjal s Tabo v Tvojem domu pod Babno goro in to v starosti, ko bi užival trohico zasluženega počitka za resnično veliko delo, ki si ga opravil, ko si tako nesebično služil slovenskemu narodu do poslednjega diha zmogljivosti. Silne moči narave niso pustile, da bi se uresničila ta moja želja.

Izpolnili smo Tvojo voljo, da te pokopljemo tu na Dvoru v tej lepi Polhograjski dolini.

Mirno počivaj — v naših srcih boš pa ostal v večnem spominu — velik sin naše slovenske zemlje.

FRANCE PRESETNIK

IGRALSKI OPUS FRANCETA PRESETNIKA V TRIDESETIH LETIH (1935-1965)

Sezona 1935—1936 (Drama NG, Ljubljana)

Vesnić	Gosposki dom	Sluga
Kostov	Goljemanov	Sluga
Werfel	Juarez in Maksimilijan	Odposlanec
Gregorin	V času obiskanja	Slepi iz Betsajde

(Statiranja v programih niso zabeležena)

Sezona 1936—1937 (Drama NG, Ljubljana)

Anderson-Stallings	Rivala	Prostak Mulcahy
Rostand	Cyrano de Bergerac	Mušketir

(Statiranja v programih niso zabeležena)

Sezona 1937—1938 (Drama NG, Ljubljana)

Shakespeare	Julij Cezar	Trebonij, Flavij, Mesala
Pahor	Viničarji	Viničar Cik
Gay-Brecht	Beraška opera	Odrski delavec
Suhovo-Kobylin	Tarelkinova smrt	Drugi upnik
Hemar	Firma	Sprevodnik
Golia	Princeska in pastirček	Medved
Čapek	Bela bolezen	Pobočnik
Bourdet	Svedrovci	Charlot Mandolina
Golia	Petrčkove poslednje sanje	Bog Oče
Zupančič	Veronika Deseniška	Hermanov kancelar
Streicher	Zadrega nad zadrego	Hlapec Krišpin
Nušić	Pokojnik	Drugi policijski agent
Synek	Nočna služba	Korektor
Skvarkin	Izpit za življenje	Špedicijski kočijaž
Gogolj	Zenitev	Trgovec Starikov

Sezona 1938—1939 (Drama NG, Ljubljana)

A. K. Tolstoj	Car Fjodor	Knez Turenin
Finžgar	Veriga	Birič
Molière	Ljubezen — zdravnik	Zlatar Josse
pon. Gogolj	Zenitev	Trgovec Starikov
Benedetti	Trideset sekund ljubezni	Pacient
Priestley	Brezov gaj	Seržant Morris
Strindberg	Labodka	Vitez
Golia	Dobrudža 1916	Načelnik vrhovnega štaba, Drugi ruski vojak

	Golia	Sneguljčica	Lovec
	Gregorin	Kralj z neba	Razlagalec pisma
	Kästner	Pikica in Tonček	Prvi stražnik
pon.	Nušić	Pokojnik	Drugi policijski agent
	Piskoč	Upniki — na plan!	Hošek
	Cankar	Hlapci	Župan
pon.	Župančič	Veronika Deseniška	Hermanov kancelar
	Štandeker	Prevara	Drobežev Tone
	L. Tolstoj	Živi mrtvec	Zdravnik, Sluga, Zapisnikar
	Nestroy	Utopljenca	Prvi hlapec
	Shakespeare	Othello	Drugi plemič

Sezona 1939—1940 (Drama NG, Ljubljana)

	Langer	Številka dvainsedemdeseta	Drugi stražnik
	Shaw	Hudičev učenec	Viljem Dudgeon, Vojni kurat Brudenell
	Scribe	Kozarec vode	Kraljičin komornik
	Medved	Kacijanar	Uradnik Zay
pon.	Piskoč	Upniki — na plan!	Hošek
	Sophocles	Antigona	Prvi zborovodja
pon.	Kästner	Pikica in Tonček	Prvi stražnik
	Wuolijoki	Žene na Niskavuoriju	Pentillä
	Golia	Princeska in pastirček	Graščak
	Kästner	Emil in detektivi	Kriminalni komisar
pon.	Golia	Sneguljčica	Lovec
	Courteline	Boubouroche	Potasse
	Courteline	Priljudni komisar	Stražnik Lagrenaille
pon.	Golia	Petrčkove poslednje sanje	Bog Oče
	Linhart	Shupanova Mizka	Anshe
	Averčenko	Kupčija s smrtjo	Notkin
pon.	Nestroy	Utopljenca	Prvi hlapec
	Klabund	Praznik cvetočih češenj	Tretji starec
	Mauriac	Asmodej	Firmin
	Lenormand	Strahopetec	Interniranec
	Gogolj	Revizor	Deržimorda
	Shakespeare	Hamlet	Marcel, Drugi grobar
	Nestroy	Danes bomo tiči	Hlapec Zmikavec
	Finžgar	Naša kri	Miklavž Borštnik
	Bekeffi	Neopravičena ura	Profesor Kučera

Sezona 1940—1941 (Drama NG, Ljubljana)

	Shakespeare	Romeo in Julija	Monteg
	Cankar	Pohujšanje v dolini šentflorjanski	Debeli človek
	Finžgar	Razvalina življenja	Ferjan
	Milčinski	Cigani	Sodni nadzornik
	Kozak	Lepa Vida	Hlapec Luka
	Burnettova	Mali lord	Sluga Thomas

pon. Golia	Sneguljčica	Lovec
pon. Golia	Princeska in pastirček	Graščak
F. in T. Schönhan	Ugrabljene Sabinke	Solski sluga Mažgon
pon. Gogolj	Revizor	Deržimorda
pon. Shakespeare	Othello	Drugi plemič
Praga	Zaprta vrata	Zupnik
Nušić	Protekcija	Administrator lista »Narodni prijatelj«
pon. Benedetti	Trideset sekund ljubezni	Pacient
Shakespeare	Komedija zmešnjav	Sluga Adrijane
Detela	Učenjak	Andrej Muren

Sezona 1941—1942 (Drama NG, Ljubljana)

Alessi	Katarina Medičejska	Generalni polkovnik Filip Strozzi
pon. Shakespeare	Hamlet	Marcel
Leskovec	Dva bregova	Arčon
Pirandello	Nocoj bomo improvi- zirali	?
Jalen	Dom	Tine
pon. Golia	Princeska in pastirček	Graščak
pon. Burnettova	Mali lord	Sluga Thomas
pon. Golia	Petrčkove poslednje sanje	Bog Oče
Govekar	Rokovnjači	Tomaž Velikonja
Vombergar	Voda	Martin Ažman
Caillavet, Flera, Rey	Lepa pustolovščina	Didier
Golia	Jurček	Krčmar
Golar	Vdova Rošlinka	Rožmanov Janez
Forzano	Poročno darilo	Cav. Castelli
pon. Shakespeare	Romeo in Julija	Monteg

Sezona 1942—1943 (Drama NG, Ljubljana)

pon. Shakespeare	Hamlet	Marcel
Gregorin	V času obiskanja	Rabi Gamaliel
D'Annunzio	Jorijeve hči	V množici
Medved	Stari in mladi	France Jamnik
Strindberg	Nevesta s krono	Ma'sov oče

(Pretežni del sezone v italijanski internaciji)

1944—1945 (SNG za osvobojeno ozemlje, Crnomelj)

Cankar	Kralj na Betajnovi	Krnc
Klopčič	Mati	Peter
Bor	Ječa se je odprla	?
Zupan	Jelenov žleb	Martin
Zupan	Punt	Matej
Zupan	Tri zaostale ure	Lipan
Čehov	Medved	Grigorij S. Smirnov

Bor	Težka ura	Rado
Bor	Raztrganci	Rutar
Bon	Zločin na novomeškem trgu	REŽIJA in SCENA
Molière	Namišljeni bolnik	Bérald
Nušić	Sumljiva oseba	Pisar Zika
Linhart	Shupanova Mizka	Anshe

Sezona 1945—1946 (Drama NG, Maribor)

Leonov	Vdor	Ivan T. Talanov
Dickens	Cvrček ob ognjišču	John Perrybingle
Bulgakov	Novi dom	Nikodim S. Zjabljkov
O'Neill	Strast pod bresti	Peter Cabot
Gogolj	Zenitev	Podkoljosin

Sezona 1946—1947 (Drama SNG, Maribor)

Cankar	Pohujšanje v dolini šentflorjanski	Zupan
Potrč	Kreflova kmetija	Franc Vilčnik
Wuolijoki	Zene na Niskavuoriju	Arne Niskavuori
Zižek	Miklova Zala	Iskender
Ostrovski	Gozd	Uar K. Bodajev
Bill-Belocerkovski	Življenje kliče	A. V. Čadov
Nušić	Dr.	Blagoje

Sezona 1947—1948 (Drama SNG, Maribor)

Ivanov	Oklopni vlak 14-69	Nikita J. Veršinin
Ibsen	Stebri družbe	Johann Tønnesen
	(Dlje časa pri filmu)	

Sezona 1948—1949 (Drama SNG, Maribor)

Cankar	Za narodov blagor	Dr. Grozd
Petrov	Otok miru	Polkovnik Allis A. Goodman
Ingolič	Likof	REŽIJA
Ostrovski	Brez dote	Sergej S. Paratov

Sezona 1949—1950 (Drama SNG, Maribor)

Cankar	Kralj na Betajnovi	Kantor
Božić	Umik	O. dr. Fra Leonardo
Gogolj	Revizor	Anton Antonović
Miller	Vsi moji sinovi	Joe Keller

Sezona 1950—1951 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Ostrovski Priestley	Nevih _{ta} Prišli so pred neko mesto	Savel P. Dikoj Joe Dinmore
	(Gost v Drami SNG, Maribor)	
Finžgar	Veriga	Marko

Sezona 1951—1952 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Cankar Priestley	Jakob Ruda Inšpektor na obisku	Jakob Ruda Arthur Birling (alt.) in REZIJA
Behrman	Zgodba njenega življenja	Orrin Kinnicott (alt.)

Sezona 1952—1953 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Gervais pon. Behrman	Karolina Reška Zgodba njenega življenja	Paolo Scarpa (alt.) Orrin Kinnicott
Anouilh	Popotnik brez prtljage	Georges Renaud (alt.)
Aristophanes	Lisistrata	Atenski svetovalec

(Tri mesece na bolniškem dopustu)

Sezona 1953—1954 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Ocvirk Sauvajon pon. Aristophanes	Ko bi padli oživali Trinajst jih bo Lisistrata	Trlep Dr. Peloursat Atenski svetovalec
Zemljan	Odločitev	Just Frluga
Beer	Tišina — snemanje!	Producent Simmons

Sezona 1954—1955 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Cankar — Smerdu	Martin Kačur	Zdravnik
Fry	Gospa ne bo zgorela	Zupan Hebble Tyson
Krasna	John v zadregi	Senator James Mc Kinley
Brenkova	Najlepša roža	REZIJA in SCENA
E. de Filippo	Filumena Marturano	Domenico Soriano
Odets	Srečni fant	Tom Moody
Plautus	Dvojčka	Kuhar Cilinder

Sezona 1955—1956 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Čehov	Utva	Ilja A. Šamrajev
Leskovec	Dva bregova	Berač
Giraudoux	Trojanske vojne ne bo	Hektor
Bor	Vesolje v akvariju	Boom
Brecht	Dobri človek iz Sečuana	Brivec Šu-Fu
Svarkin	Tuje dete	Sergej P. Karaulov

Sezona 1956—1957 (Mestno gledališče, Ljubljana)

Cankar	Pohujšanje v dolini šentflorjanski	Zupan	
Camus	Pravični ljudje	Boris Annenkov	
Gorki	Malomeščani	Bessemjonov	
France	Crainquebille	Kostanjar	
Torkar	Pozabljeni ljudje	Polikarp	
Cankar — Smerdu	Martin Kačur	Zupnik v Blatnem dolu	

Sezona 1957—1958 (Drama SNG, Ljubljana)

Goodrich-Hackett	Dnevnik Ane Frank	Van Daan	40
Višnjevski-Kreft	Optimistična tragedija	Hripavi	19
Shakespeare	Ukročena trmoglavka	Prvi igralec, Baptista	35
Benavente-Miklavc	Krišpin	Polišinel	3
Iwaskiewicz	Poletje v Nohantu	Kipar Clesinger	18
Brecht	Švejk v drugi svetovni vojni	Göring	14
Tolstoj-Volkov	Ana Karenina	Stiva	9
			<hr/> 138

Sezona 1958—1959 (Drama SNG, Ljubljana)

pon. Brecht	Švejk v drugi svetovni vojni	Göring	30
pon. Tolstoj-Volkov	Ana Karenina	Stiva	16
pon. Goodrich-Hackett	Dnevnik Ane Frank	Van Daan	4
pon. Shakespeare	Ukročena trmoglavka	Prvi igralec, Baptista	5
Shakespeare	Historija o Henriku V.	Fluellen	21
Fischer	Prosti dan	Christian	4
Bor	Zvezde so večne	Prvi belogardist — ministrant	4
			<hr/> 112

(Gost v Mestnem gledališču, Ljubljana)

Držić	Tripče de Utoľce	Tripče de Utoľce (alt.)
Lobnikova	Tri dni direktor	Jirga Butolen

Sezona 1959—1960 (Drama SNG, Ljubljana)

pon. Bor	Zvezde so večne	Prvi belogardist — ministrant	31
pon. Fischer	Prosti dan	Christian	31
Rose-Budjuhn	Dvanajst porotnikov	Porotnik štev. 7	62
Krleža	Aretej	Prvi čuvaj	20
Williams	Orfej se spušča	Serif Talbott	4
			<hr/> 148

Sezona 1960—1961 (Drama SNG, Ljubljana)

pon. Bor	Zvezde so večne	Prvi belogardist — ministrant	5
pon. Rose-Budjuhn	Dvanajst porotnikov	Porotnik štev. 7	4
pon. Williams	Orfej se spušča	Serif Talbott	19
Shakespeare	Sen kresne noči	Smuk	33
Gogolj	Zenitev	Jajčnica	21
Nušić-Mihiz	Avtobiografija	Katehet, Kaplar Ljuba	3
			<hr/> 85

Sezona 1961—1962 (Drama SNG, Ljubljana)

Bor	Zvezde so večne	Kaplan Gnidovec (vsk.)	1
pon. Nušić-Mihiz	Avtobiografija	Katehet, Kaplar Ljuba	26
Zupančič	Hiša na robu mesta	Jeraj	26
Dürrenmatt	Romulus Veliki	Kuhar	19
Kreft	Krajnski komedijanti	Dr. Mrak	16
			<hr/> 88

Sezona 1962—1963 (Drama SNG, Ljubljana)

Shakespeare	Milo za drago	Ječar	34
pon. Dürrenmatt	Romulus Veliki	Kuhar	19
pon. Zupančič	Hiša na robu mesta	Jeraj	4
Mikeln	Administrativna balada	Miličnik	42
Frisch	Andorra	Mizar	28
			<hr/> 127

Sezona 1963—1964 (Drama SNG, Ljubljana)

Camus	Kaligula	Senekt	32
Bor	Raztrganci	Rutar	39
Kruczkowski	Gubernator	Gubernator	25
			<hr/> 96

Sezona 1964—1965 (Drama SNG, Ljubljana)

Kesselring	Arzenik in stare čipke	Mr. Witherspoon (vsk.)	2
Adamov	Pomlad 71	Bismarck	26
Wesker	Korenine	Stan Mann	38
Aristophanes	Zenske v ljudski skupščini	Sosed	21
Cankar	Pohujšanje v dolini šentflorjanski	Stacunar	21
			<hr/> 108

Zbral Dušan Skedl

ELEKTRONABAVA

Podjetje za uvoz elektroopreme
in elektromateriala, nakup in prodaja
proizvodov elektroindustrije SFRJ

LJUBLJANA, TITOVA 1

Telefon: 31-058, 31-059

Telegram: Elektronabava Ljubljana

Skladišče: Črnuče, tel. 382-172

dobavlja ves električni material iz uvoza in domačega trga

Tovarna elektromateriala Črnuče pri Ljubljani

PROIZVAJA ZA DOMAČE TRŽIŠČE IN IZVOZ

— INSTALACIJSKI MATERIAL:

stikala, vtičnice in razdelilce, natikala, lestenčne in WECCO sponke,
okove za žarnice E 27 in E 40, oklopne varovalke, pešcl cevi in
pribor, likalnike

— IZOLACIJSKI MATERIAL:

oljno svilo, bougier cevi in oljne svilene trakove od 10 c 35 mm
širine

— TRANSFORMATORJE:

preizkusne transformatorje 220/50 — 3000 V, zaščitne transformā-
torje, prenosne in stabilne 100 VA, 220 — 380/24 V, razne specialne
transformatorje po naročilu

TRGOVSKO PODJETJE

Petrol

LJUBLJANA — VOŠNJAKOVA ULICA 2

nudi potrošnikom vsa potrebna pogonska goriva in maziva
v bencinskih servisih in skladiščih po vsej Sloveniji

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE

Telefon Grosuplje 13

Tekoči račun pri Narodni banki

Grosuplje 600-21

1-18

projektiramo in izvajamo vsa gradbena dela

ŽIČNICA

LJUBLJANA, TRŽAŠKA 69

Telefon 21-686, 22-194

Izdelujemo, projektiramo in montiramo industrijske, gozdne, turistične in športne žičnice in žerjave.

Zahtevajte ponudbe tudi za lesno obdelovalne stroje in naprave.

TUBA

LJUBLJANA, KAMNISKA 20

TOVARNA KOVINSKIH IN PLASTIČNIH IZDELKOV

proizvaja izdelke iz plastičnih mas za farmacevtsko, kemično, avtomobilsko, elektro in radio-tehnično industrijo, kakor tudi predmete za široko potrošnjo, tehnične izdelke in embalažo iz aluminija, svinčeno ter pokositreno embalažo.

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

GRADIS - centrala, Ljubljana

BOHORIČEVA 28 — TEL. 33-566

s svojimi poslovnimi enotami: gradbeno vodstvo Ljubljana, Celje, Maribor, Skopje, Jesenice, Kranj, Koper, Ljubljana-okolica ter obrati Obrat gradbenih polizdelkov, Lesni obrat Skofja Loka, Kovinski obrati Ljubljana in Maribor, Strojno-prometni obrat ter biro za projektiranje, študij in razvoj. Gradi in projektira visoke in nizke ter industrijske gradnje ter vrši prodajo stanovanjskih, poslovnih in drugih objektov.

Tovarna

✓
Zima

Tel. h. c.: 383-147

Direktor: 383-148

FUŽINE št. 133

Ljubljana
LJUBLJANA

POSLUŽITE SE ODLIČNIH
PROIZVODOV PODJETJA

šumi

tovarne bonbonov,
čokolade
in peciva
v Ljubljani

Nad kvaliteto naših proizvodov
ne boste nikdar razočarani!

COSMOS

INOZEMSKA ZASTOPSTVA

LJUBLJANA, Celovška 34, telefon 311-451

KONSIGNACIJSKA SKLADIŠČA — SERVIS

SATURNUS

tovarna kovinske embalaže, Ljubljana

PROIZVAJA VSE VRSTE LITOGRAFIRANE EMBALAŽE — KOT EMBALAŽO ZA PREHRAMBENO INDUSTRIJO, GOSPODINJSKO EMBALAŽO, BONBONIERE ZA COKOLADO, KAKAO IN BONBONE TER RAZNE VRSTE LITOGRAFIRANIH IN PONIKLJANIH PLADNJEV. RAZEN TEGA PROIZVAJAMO ELEKTRIČNE APARATE ZA GOSPODINJSTVA KOT NPR. ELEKTRIČNE PEČI.

IZDELUJEMO TUDI PRIBOR ZA AVTOMOBILE IN KOLESA, IN SICER AVTOMOBILSKE ZAROMETE, VELIKE IN MALE, ZADNJE SVETILKE, STOP-SVETILKE, ZRAČNE ZGOSCEVALKE ZA AVTOMOBILE IN KOLESA TER ZVONCE ZA KOLESA. IZDELUJEMO TUDI PLOČEVINASTE LITOGRAFIRANE OTROSKE IGRAČE.

DRAMA

SLOVENSKEGA
NARODNEGA GLEDALIŠČA

GLEDALISKI LIST